

**RAPPORT FRA RÅDSMØTE I DET LUTHERSKE VERDENSFORBUND,
WITTENBERG, (14.)15.-21.6.16**

«Grounded in God's grace, discerning God's future»

v/Einar Tjelle, Jenny Skumsnes Moe og Vidar Kristensen

Det årlige rådsmøte i Det lutherske verdensforbund (LVF) fant sted i «Lutherbyen» Wittenberg i Tyskland. I forkant av selve rådsmøtet hadde de tyske medlemskirkerne invitert til *Wittenberg Pilgrimage* for å gi et bedre innblikk i den historiske konteksten, men også med å ha aktuelle bidrag inn i temaene for reformasjonsjubileet. Som prosjektleder for reformasjonsjubileet i Norge var Vidar Kristensen med på dette formøtet, samt første dagen av rådsmøtet. I tillegg var rådsmedlem Jenny Skumsnes Moe til stede, samt undertegnede fra Mellomkirkelig råds stab. Rådsmedlem og visepresident i LVF, preses Helga Haugland Byfuglien, var denne gangen forhindret fra å møte. Olav Fykse Tveit, generalsekretær i Kirkenes verdensråd, og kona Anna B. Tveit, var også til stede på *Pilgrimage* og åpningen av rådsmøtet. Frikirken stilte for øvrig også med to representanter.

Rapporten leses best elektronisk da vi har lagt inn flere interaktive lenker, for utdypende lesing. I rapporten beskrives hovedtrekkene fra *Pilgrimage*, vi tar opp noen av de viktigste sakene fra rådsmøtet og de to komiteene vi dekket, samt noen ad hoc-prosesser og møter.

Rapporten bærer preg av at vi har skrevet hver våre deler; Vidar Kristensen om *Pilgrimage* og åpningsdagen, Jenny Skumsnes Moe fra World Service, og undertegnede det resterende.

Wittenberg Pilgrimage, 14.-15. juni

I forkant av LVF-rådsmøtet i Wittenberg ble det holdt et todagers arrangement med tittelen «Wittenberg Pilgrimage». Arrangementet hadde fokus på de tre ikke-til-salgs-temaene som er sentrale både i LVFs og Den norske kirkes markeringer av reformasjonsjubileet: «Salvation – not for sale», «Human beings – not for sale», «Creation – not for sale».



«Wittenberg Pilgrimage» startet etter frokost 14. juni med at deltakerne ble busset til Coswig, hvor det var en kort gudstjeneste i Coswig kirke, ledet av kirkepresident Liebig i Anhalt. Deretter la et følge på noe over hundre personer ut på en halvannens tids vandring, med innlagte stasjoner underveis. Vandringen endte på en slette der det var satt opp flere telt av en type som brukes i flyktningleirer mange steder på kloden. Her ble deltakerne trukket inn i et rollespill som demonstrerte hva det vil si å måtte flykte i all

hast (konkretisert til Sør-Sudan), og hvordan det oppleves å bli møtt i et flyktningmottak

(konkretisert til Uganda). Det ble organisert av mennesker med erfaring fra feltarbeid i disse områdene.

Opplegg som dette gir aldri en realistisk innsikt i hva det vil si å være på flukt. Verdien ligger mer i at en gjør dette sammen med mennesker fra alle deler av verden og får anledning til å bli kjent gjennom rollene en blir tildelt, slik som mor, sønn, niese, far, datter, tante osv. i samme familie. En må samarbeide og vise omsorg for hverandre, samtidig som en får en del faktakunnskap.

Etter en lunsj med meny á la flyktningleir, ble alle busset tilbake til Lutherhagen i Wittenberg hvor det var satt opp ulike typer stands, også de med større eller mindre relevans for ikke-tilsalgs-temaene. Om kvelden var det middelaldermiddag i Luthers hus med Martin Luther og Katharina von Bora som vertskap. Måltidet skulle vært inntatt utendørs på gårdsplassen, men måtte flyttes innendørs på grunn av regn. En stor gevinst for Kristensen ved dette måltidet var at han fikk anledning til å snakke med Ms. Titi Malik fra The Lutheran Church of Christ in Nigeria. Hun bor nord i landet, i området som er utsatt for kirkebrenning, drap på kristne, bortføringer og voldtekter, spesielt fra Boko Haram. Hun gav uttrykk for at hun ikke følte seg redd, at hennes oppgave er å forkynne evangeliet uansett, og at Boko Haram overhodet ikke er representative for muslimene i området, som de kristne gjennomgående har et greit forhold til.

Neste dag ble innledet med morgenbønn i Stadtkirche, ledet av biskop Bosse-Huber, leder for EKDs økumeniske avdeling. Deretter ble forsamlingen delt i tre grupper med 30-40 deltakere i hver gruppe, én gruppe for hver av de tre temaene. I hver gruppe var det en innledning fulgt av en samtale i gruppa. Kardinal Kurt Koch innledet om «Frelsen er ikke til salgs», generalsekretær Olav Fykse Tveit innledet om «Skaperverker er ikke til salgs» og generalsekretær Chris Ferguson i WCRC innledet om «Mennesker er ikke til salgs».

Kristensen deltok på gruppa der kardinal Koch innledet. Koch understreket at det i dag er økumenisk enighet om at mennesket ikke frelses ved gjerninger, med ved Guds nåde i Jesus Kristus. «Dette forener oss, det skulle aldri ha skilt oss,» sa han. Frelsen er uavhengig av alle ytre omstendigheter og prestasjoner, den gis ved troen og er først og fremst en personlig relasjon til Gud. Kardinal Koch pekte også på at «prosperity gospel» er en stor utfordring for mange kirker i sør. Vi må si tydelig nei til budskapet om at man kan oppnå personlig velstand ved å være gode kristne og gi gaver til menigheten, understreket han.

LVF-rådsmøtet i Wittenberg 15.-21. juni

Onsdag 15. juni var det **åpningsgudstjeneste** i Stadtkirche. Landesbischof Gerhard Ulrich, leder av den tyske nasjonalkomiteen for LVF, holdt preken over Luk 4,16–22; Jesu tale i synagogen i Nasaret. Presidenten i Forbundsrepublikken Tyskland, Joachim Gauck, holdt en kort tale der han blant annet pekte på at i dette kirkerommet ble den aller første gudstjenesten på tysk språk gjennomført. Etter gudstjenesten gikk hele forsamlingen til Lutherhagen, der president Gauck avduket en ny, stor kors-skulptur.

I den første plenumssesjonen neste dag holdt **presidenten i LVF, biskop Munib Younan**, sin tale til rådsmøtet, der han blant annet kommenterte flyktningssituasjonen: «Noen har vært kritiske til at LVF ønsker å være til stede for ethvert menneske, uavhengig av religiøs tilknytning, kjønn, etnisitet eller politiske meninger. De spør om hvorfor vi ikke hjelper lutheranere eller andre kristne før vi hjelper andre. Men dette er selve styrken i misjonsoppdraget vårt, som bærer i seg en profetisk diakoni. Vi vil tjene menneskeheten ved å forholde oss til alle sårbare mennesker. Vi hører kallet fra Kristus, han som har møtt hver enkelt av oss i vår nød. Hvis Jesus bare hadde vist kjærlighet mot dem som var hans like, ville ingen av oss i dette rommet noen gang fått oppleve hans kjærlighet,» sa biskopen.

Talen til Munib Younan: https://www.lutheranworld.org/sites/default/files/council_2016_-_a_community_of_love_-_address_of_president_younan.pdf

Generalsekretæren i LVF, Martin Junge, viet også stor plass til flyktningarbeidet i sin rapport til rådsmøtet. Han pekte på at medlemskirkene i LVF er tydelig og handlekraftig til stede for mennesker som trenger beskyttelse og støtte. Globalt gir LVFs World Service nå årlig bistand til 2,3 millioner flyktninger. «Det har lenge vært sagt at å være luthersk er å være økumenisk, men nå vil jeg gjerne legge til: Å være luthersk er å være diakonal», sa Junge. Se også en egen resolusjon om flyktninger nedenfor.

Generalsekretæren var også opptatt av det faktum at trosbaserte organisasjoner de siste årene har fått en stadig viktigere rolle i møte med store, internasjonale utfordringer: «Dette er noe nytt. Da LVF møtte ulike FN-organisasjoner for få år siden, var det best om vi ikke profilerte vår trosbaserte identitet. Det var for liten kunnskap om og forståelse for trosbaserte organisasjoner, og mistenksomheten var ofte stor. Men slik er det ikke lenger. Det er en mye større bevissthet om at trosbaserte organisasjoner har mye å bidra med, for eksempel når det gjelder fredsbygging, forsoningsprosesser, klimakrise, fattigdomsbekjempelse og likestilling, påpekte Junge.

Rapporten til Martin Junge viser bredden i LVFs arbeid og ser både tilbake og framover: https://www.lutheranworld.org/sites/default/files/exhibit_9_general_secretary_report_2016.pdf

Årsrapporten 2015: <https://www.lutheranworld.org/content/resource-annual-report-2015-lwf>

Se også kommentar på kirken.no <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/aktuelt/flyktninger-sentralt-tema-i-det-lutherske-verdensforbund/>

LVFs bærekraft og hovedkontorets beliggenhet

En viktig prosess-sak *Projecting a sustainable LWF and its Communion Office* handler om LVFs organisasjonsmessige «bærekraft» i årene som kommer. Her har vi fra Nordens side spilt inn flere momenter som dels gjenkjennes i dokumentene. En av mange vurderinger er om LVFs hovedkontor skal flyttes til et rimeligere sted enn Genève. Fra Dnks side er vi kritiske til det, av strategiske årsaker. LVFs hovedkontor bør være tett på de økumeniske globale organisasjonene, samt FN-organisasjonene. Representanten fra KV argumenterte også i sin hilsmingstale til rådsmøte om å bli værende ved det økumeniske senteret i Genève. Rådsmøtet bestemte at det nyvalgte rådet skal gjøre beslutning om dette først i 2019. Et annet av flere kostnadsbesparende tiltak er å redusere antall plasser i rådet. Flere av de mindre kirkene er kritiske til et slikt forslag.

Generalsekretær Martin Junge fikk fornyet tillit av rådet og fortsetter en ny syvårsperiode (2017-2024). Han er godt likt, både av staben og av rådsmedlemmer, og er en samlende og dynamisk leder. Rådet mottok en **midt-evaluering av LVFs strategi (2012-2018)**, med stort sett konstruktive tilbakemeldinger. Rådet vedtok et femte strategisk tverrgående tema; teologiske refleksjon og «formation».

Kommende generalforsamling 2017

Det er mange parallelle prosesser i forhold til å forberede neste års generalforsamling. Det virker som om planleggingen er i god gjenge. Rådsmøtet fattet flere vedtak for å justere diverse prosedyrer. Blant annet regler for å unngå at det nomineres familiemedlemmer som delegater. Det ble også gitt uttrykk for at medlemskirkene må respektere kvoteringsreglene i

valg av sine delegasjoner. Fremdeles er det krevende å komme i havn med finansieringen av generalforsamlingen, men flere og flere brikker ser ut til å falle på plass. En bekymring er også om kapasiteten på hotellplasser osv. holder mål.

Økonomi

LVFs regnskap endte på EUR 144.564.096 for 2015. Dette er en økning på 24% i forhold til året før. Dette handler først og fremst om økte bevilgninger fra blant annet FN og EU til LVFs humanitære arbeid gjennom World Service, som utgjør ca. 90% av den totale virksomheten til organisasjonen. LVF har på andre områder hatt en krevende tid hvor blant annet devalueringen av sveitserfranc har vært krevende. For avdeling for Misjon og utvikling (6% av budsjettet) og de øvrige avdelingene er det mer krevende. Flere kirker betaler nå full medlemskontingent, blant annet Folkekirken i Danmark. Dette er viktige penger for LVF. Finansieringen av generalforsamlingen synes også å være i rute, med løfter om 92% av budsjettet på EUR 2,99 millioner.

Uttalelser og statement:

Forberedt av komiteen for advocacy and public voice, kom Rådet kom med følgende Uttalelser og statement:

- Council agenda 2016
- List of exhibits
- Schedule
- Rules of procedure
- Code of conduct for events
- 2015 minutes
- GS travel report
- Address of the President
- Report of the General Secretary
- In the begining was the Word study document
- In the begining was the Word executive summary
- The church and the public space study document
- Finance chair report
- Twelfth Assembly preparations report
- International Worship Planning Committee report

- Resolution – Standing with Refugees (EN) / (DE)
- Resolution – Implementing Sustainable Development Goals (EN) / (DE)
- Resolution – Supporting Arab Christians in the Middle East (EN) / (DE)
- Resolution – Israel-Palestine
- Public Statement – Women in the Ordained Ministry
- Public Statement – Church in Public Space
- Pastoral Statement – Orlando Mass Shooting
- Open Letter to Member Churches and related partners in Latin America and the Caribbean on Threats to Democracy

LVF knytter mye av sitt politiske og diakonale arbeid opp mot FN-mål, som fjorårets vedtatte **bærekraftsmål** (SDG). Både økt samarbeid med og anerkjennelser av FN-organisasjoner kan være en god inngang til økt bevissthet og samarbeid om SDG også i medlemskirkene. Rådet ber medlemskirkene bruke disse i relevant planlegging og advocacy framover.

Den latvisk-lutherske kirken har nylig vedtatt en synodebeslutning om at den **ikke lenger vil ordinere kvinner til prester**. Dette ble adressert i generalsekretærens tale, med en tydelig stillingtagen hvor LVF står i dette spørsmålet, forankret i en rekke generalforsamlingsvedtak. Men samtidig fremholdt Junge hver medlemskirkes suverenitet. I kjølvannet av en lukket sesjon, med meningsytringer fra «begge sider», vedtok rådet en tydelig resolusjon om saken.

World Service (WS) komiteen (v/Jenny Skumsnes Moe)

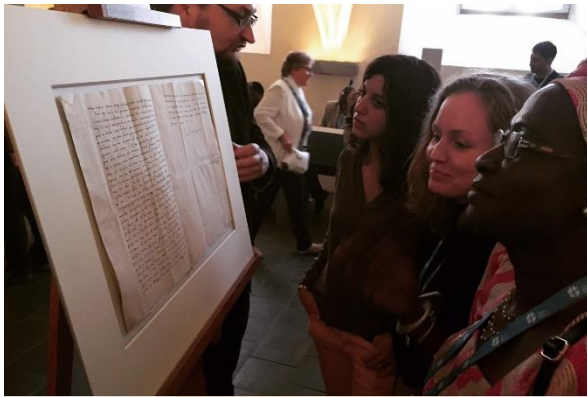
World Service holdt sine møter 17.-18. juli under årets rådsmøte i Wittenberg. Innledningsvis på agendaen gis komiteene anledning til å komme med innspill til de andre komiteenes saker, i tillegg til presidentens og generalsekretærens rapport. I år fant komiteen behov for å uttrykke bekymring for den evangelisk-lutherske kirken i Latvias forestående avgjørelse om å begrense ordinasjon til kun å gjelde menn. Dette fordi vi som luthersk bistandsorganisasjon er rollemodeller i bistandsprosjektene, der gender justice er en nøkkelterm.

In the light of the decision of the Evangelical Lutheran Church of Latvia to restrict the ordination of women, the World Service Committee expresses concern and sadness. Rooted in Christian values of love, reconciliation and justice, and deeply attached to our Lutheran identity, the committee reaffirms the commitments towards women in the ordained ministry expressed by the previous last five assemblies, and the gender justice policy of LWF. LWF World Service is committed to serve those in need without discrimination or distinction with regard to gender, religion, political affiliation, age or ethnic background. Affirming gender justice is crucial for the work of World Service in Church and Society. Therefore the Committee supports the continuation of dialogue with the Latvian Church on that issue and the accompaniment of women and men affected by this process of exclusion from full and equal participation in the life of the Church.

Viktige punkter på World Service sin møteagenda var budsjettet for 2017, direktørens rapport, rapport fra landprogrammene, samarbeid med trosbaserte organisasjoner for Sustainability Development Goals (SDG) og økt samarbeid med ACT.

World Service har vokst økonomisk det siste året, og for komiteen er det viktig å ha økonomisk kompetanse innad til å vurdere de store summene i prosjektene presentert for oss. Det planlegges i fremtiden å holde World Service sine komitémøter samtidig med finanskomiteens møter, slik at det er mulig med ett felles møte. Generalsekretærens forslag om å redusere antall medlemmer i LVF-rådet ble ikke umiddelbart avvist fra komiteen, så lenge representasjon, balanse og kompetanse fortsatt er ivaretatt. Rådet i sin helhet gikk imidlertid inn for å beholde dagens antall medlemmer. For å sikre kompetansen som trengs har også generalsekretæren åpnet for at World Service vil kunne oppnevne komitéleder fra medlemskirkene utover de valgte rådsmedlemmene, på lik linje med prosessen i valg av komitéleder for finanskomiteen. Det er et ønske om at kirker som nominerer delegater, også tenker på å nominere folk med økonomisk kompetanse.

World Service-direktør Immonen presenterte årsrapporten for det omfattende arbeidet som drives av World Service, sikkerhetsplaner og andre nøkkelprosesser, partnerrelasjoner, Jerusalemprogrammet og veien videre. Islamic Relief Worldwide er et veldig spennende samarbeid som fortsatt er på pilotstadiet, med muligheter spesielt i Chad, Irak og Den sentralafrikanske republikk. ACT – Action by Churches Together – er et kjernenettverk for World Service. For å styrke samarbeidet World Service utøver i ACT, er det foreslått å opprette egne advisory boards på landprogramnivå for å styrke samarbeidet.



I mai i år kom kenyanske myndigheter på ny med beslutningen om å avvike Dadaab flyktningeleir i løpet av 2016, begrunnet i sikkerhetstrusselen leiren utgjør mot landet. Hvis dette skjer, står World Service og mange andre bistandsorganisasjoner, men først og fremst menneskene det er snakk om, overfor store utfordringer. Repatriasjon til Somalia, må folk reise videre til andre land eller integreres i Kenya? Det er et håp om at økte bevilgninger vil kunne holde leiren åpen lengre.

“Sustainable development goals” er viktige verktøy for å fokusere arbeidet globalt mellom forskjellige organisasjoner. For World Service

trekkes de målene som er i tråd med våre prosjekter inn, og mer jobb kan gjøres for å øke synligheten på dette. Caritas, LVF, ACT og KV skal ha et felles møte om hvordan trosbaserte organisasjoner kan bidra til å fremme målene.

Komiteen for teologi og økumeniske relasjoner (CTER)

Jeg synes komiteen er blitt noe bedre til å drøfte viktige saker og ikke «bare bli informert» fra staben. Men fremdeles brukes for mye tid på for mange saker uten å benytte den teologiske og økumeniske ekspertisen til å tenke framover og nytt. For eksempel brukes for mye dyrebar tid i komiteene til å diskutere rådsmøtets generelle saker. En viktig sak (fra Junges rapport) var likevel saken om at Den latviske lutherske kirken har besluttet å ikke lenger ordinere kvinner til prester. Det medførte også en ekstra sesjon i komiteen. Se også World Service og rådets statement om saken.

Arbeidet i Department for Theology and Public Witness, som komiteen er koplet til, har et mangefasettert arbeid. Årsrapport, budsjett og planer er viktige saker i komiteen. En stadig tilbakevendende diskusjon er om utviklingen de senere årene hvor teologi og økumenikk koples tettere til andre programområder, er bra eller uheldig. Noen i komiteen advarer mot denne «spagaten», og at LVF må gi nok plass for teologi/teologisk utdanning og tradisjonell økumenisk teologi. Teologi er i seg selv viktig for LVF, ikke bare som *et middel* for noe. Som et uttrykk for dette ønsket komiteen teologisk refleksjon/«formation» som et femte crosscutting tema i den reviderte strategien.

Mye av fjorårets og det pågående arbeid er mer eller mindre koplet til reformasjonsjubileet og prosesser fram mot generalforsamlingen:

*LVF-konferansen i Windhoek i fjor høst, med tema «Global Perspectives on the Reformation; Interaction between Theology, Politics and Economics», ble vurdert som meget verdifullt bidrag inn i forberedelsene, og et godt uttrykk for mer samarbeid og interaksjon på tvers av avdelinger og tema i LVF, jf. Theology and Public Witness.

**Ecumenical Commemoration* 31.10.16 i Lund, knyttet til *Fra konflikt til fellesskap*, brukes mye ressurser på, og vil bli en kirkehistorisk begivenhet.

Mye av grunnlaget for dette ligger i *Felleseklæringen om Rettferdiggjørelseslæren (JDDJ 1999)*, som også Metodistkirkenes verdensråd tilsluttet seg i 2006. To viktige økumeniske prosesser knyttet til dette er Anglican Consultative Council som i april i år «...*affirming and welcoming the substance of JDDJ*». Og i verdensrådet for reformerte kirker (WCRC) er man i en prosess hvor planen er å signere/tilslutte seg JDDJ i juni 2017. Begge disse begivenhetene

skapte begeistring både i rådet og i komiteen, og de viser hvor betydningsfull det katolsk-lutherske dokumentet har vært for den utvidede økumeniske samtalen ved inngangen til 2017.

I tillegg til prosessen rundt «*Study Document of Self-Understanding of the Lutheran Communion*» og høringssvarene fra kirkene (Dnk sendte sin kommentar i juli), er to andre studiedokumenter ferdigstilt. Disse to er på hver sin måte også koplet til reformasjonsjubileet og kan være en ressurs for arbeidet fram mot generalforsamlingen. LVF *recommends the documents to the member churches for study and action:*

<https://www.lutheranworld.org/content/resource-church-public-space>

Se også uttalelsen om det samme. Studiedokumentet reflekterer rundt luthersk forståelse av og engasjement i det offentlige rom. Interreligiøs dialog og advocacy/menneskerettighetsarbeid er en del av en konteksten for dette i dag.

<https://www.lutheranworld.org/content/beginning-was-word-bible-life-lutheran-communion>

Bibelen er også fundamental for Luther og reformasjonen, og dette studiedokumentet reflekterer rundt både de ulike kontekster og det sentrale utgangspunkt for hermeneutikk (tolkningslære) i dag.

Det ble også mottatt en rapport fra LVFs Mennonite Task Force, for oppfølgingen av forsoningen mellom lutheranere og mennonitter/gjendøpere, fra forrige generalforsamling. Også denne ble anbefalt til medlemskirkene for videre studier.

Vi hadde ingen representant i **komiteen for Misjon og Utvikling** (DMD). Det har vært en krevende fase med anstrengt økonomi og med lite kontinuitet i ledelsen. Leder i komiteen, Niels Henrik Arendt, døde brått i fjor. Han er dypt savnet.

Rådet ber både om tettere koordinering og samarbeid, særlig mellom World Service og DMD, økt fokusering, samt tydelige utfordringer til medlemskirkene om å bidra med støtte.

Ad hoc-møter:

Det er alltid mange muligheter for ad hoc-møter og oppfølging med stab og representanter fra søsterkirker, blant annet;

- Biskop Phaswana om situasjonen i ELCSA
- Ny LVF Europa-sekretær Ireneusz og K. Molander om planer for European Pre-Assembly
- Suneel Bhanu (UELCI/Gurukul) om situasjonen for daliter og mulig samarbeid på generalforsamlingen
- Martin Junge, David Cooke m.fl. vedr. økonomi, seminarplaner etc.
- Det var også nyttig med «nordisk møte» hvor våre kirkers respons på «Self-Understanding-dokumentet», Lund Commemoration 31.10. (dog lite info) og planlegging fram mot generalforsamlingen var viktig. Fra Norden ønsker vi å fremme en sak/tema på synkende medlems-/dåpstall/rekruttering. Det var også en bekymring at vi fra de nordiske kirkene har endt opp med delegasjoner og kandidater til rådet med få menn.

Oppfølging:

**Flere av resolusjonene samt de to nye studiedokumentene bør vurderes av KISP og TN og rådet som sådan.*



**MKR og Kirkerådet må budsjettere sin «fair share»-medlemskontingent 2017 til LVF, samt øvrige forpliktelser som bidrag til generalforsamlingen 2017.*

**MKR er bedt om å legge til rette for en felles nordisk forberedelsessamling for delegasjonene til generalforsamlingen i Oslo primo april.*

**Kommunisere bredt ut og avklare deltakelse ved Commemoration 31.10. i Lund*

Oppsummering

Rådsmøtet med *Wittenberg Pilgrimage* var et godt gjennomført møte. Og plassert i en god pedagogikk i det «firetrinns-løpet» som ligger foran, nemlig med; 1) bevissthet om de historiske (og aktuelle) *røtter i Wittenberg*, 2) en historisk *Commemoration* mellom katolikker og lutheranere 31.10, 3) en generalforsamling i *Namibia* i mai, på et kontinent

hvor de største medlemskirkene nå befinner seg, og ikke minst 4) det *lokale* lutherske menighets- og økumeniske fellesskapet, 500 år etter.

Det er imponerende å få et samlet uttrykk for hva LVF – og vi sammen – er og får til. Det gjør seg ikke selv. Til tross for krevende saker i felleskapets midte, er rådsmøtet preget av respekt og fruktbart samarbeid. Det knaker nok betydelig mer i flere andre globale konfesjonelle organisasjoner. Med evangelisk tydelighet, diakonal dristighet, ungdommelig kreativitet og økumenisk generøsitet, lover det godt for et spennende 2017.

--

En samleside med sakspapirer og vedtak for rådsmøtet finnes her:

<https://www.lutheranworld.org/lwf-council-meeting-2016>